

धोरण : 9 संस्कृत

14. हनुमद्वर्णितरामवृत्तान्तः

स्वाध्याय

અનુવાદ

રાજા દશરથો નામ રથકુઞ્જરવાજિમાન્ ।

પુણ્યશીલો મહાકીર્તિઃ ઋજુરાસીન્મહાયશાઃ ॥ ૧ ॥

દશરથ નામનો રાજા રથો, હાથીઓ અને અશ્વવાળો, પુણ્ય કરવાના સ્વાભાવાળો, મહાન કીર્તિવાળો, સરળ અને ખૂબ યશસ્વી હતો.

तस्य पुत्रः प्रियो ज्येष्ठस्ताराधिपनिभाननः ।

रामो नाम विशेषज्ञः श्रेष्ठः सर्वधनुष्मताम् ॥२॥

રામ નામના તેમના પ્રિય સૌથી મોટા પુત્ર, ચંદ્ર જેવા
મુખવાળા, વિશેષ જ્ઞાન ધરાવનારા અને સર્વ ધનુર્ધારીઓમાં શ્રેષ્ઠ
છે.

रक्षिता स्वस्य वृत्तस्य स्वजनस्यापि रक्षिता ।

रक्षिता जीवलोकस्य धर्मस्य च परंतपः ॥ 3 ॥

પોતાના આચરણના રક્ષક, પોતાના બંધૂઓના પણ રક્ષક,
જગતના તેમજ ધર્મના રક્ષક છે અને શત્રુઓને સંતાપ આપનારા છે.

तस्य सत्याभिसन्धस्य वृद्धस्य वचनात् पितुः ।
सभार्यः सह च भ्रात्रा वीरः प्रव्रजितो वनम् ॥४॥

ते सत्य (आचरણ)ના સંકલ્પવાળાના વૃદ્ધ પિતા(દશરથ)ના
કહેવાથી વીર (રામે) પોતાની પત્ની (સીતા) સાથે અને ભાઈ (લક્ષ્મણ)
સાથે વનમાં પ્રસ્થાન કર્યું.

તેન તત્ર મહારણ્યે મૃગયાં પરિધાવતા ।

રાક્ષસા નિહતાઃ શૂરા બહવઃ કામરૂપિણઃ ॥ 5 ॥

તે રામે ત્યાં વિશાળ અરણ્યમાં શિકાર પાછળ દોડતા ઘણા
પોતાની મરજી મુજબ રૂપ લેનાર શૂરવીર રાક્ષસોને હણી નાખ્યા.

जनस्थानवधं श्रुत्वा निहतौ खरदूषणौ ।
ततस्त्वमर्षापहता जानकी रावणेन तु ॥ 6॥

જનસ્થાન(નાંમના વન)માં થયેલા વધ વિશે સંભળીને(તે રામે)
ખર અને દૂષણ નામના રાક્ષસોને હણી નાખ્યા. પછી રાવણે ઈર્ષાથી-
ગુસ્સાથી જનકપુત્રી સીતાનું અપહરણ કર્યું.

वञ्चयित्वा वने रामं मृगरूपेण मायया ।

स मार्गमाणस्तां देवीं रामः सीतामनिन्दिताम् ॥७॥

વનમાં મૃગરૂપે માયાથી રામને છેતરીને, નિંદાને
અપાત્ર એવી દેવી સીતાને શોધતા રામે ...

આસસાદ વને મિત્રં સુગ્રીવં નામ વાનરમ્ ।
તતઃ સ વાલિનં હત્વા રામઃ પરપુરંજયઃ ॥ ૪૧।

વનમાં સુગ્રીવ નામનો વાનર મિત્ર પ્રાપ્ત કર્યો. પછી
તે શત્રુના નગરને જીતનાર રામે વાલીને હણીને ...

આયચ્છત્કપિરાજ્યં તુ સુગ્રીવાય મહાત્મને ।
સુગ્રીવેનાભિસંદિષ્ટા હરયઃ કામરૂપિણઃ ॥૭॥

મહાત્મા સુગ્રીવને વાનરોનું રાજ્ય આપ્યું. સુગ્રીવ વડે આદેશ
કરાયેલા ઇચ્છા મુજબ રૂપ લેનારા વાનરો ...

दिक्षु सर्वासु तां देवीं विचिन्वन्तः सहस्रशः ।
अहं संपातिवचनाच्छतयोजनमायतम् ॥ 10॥

બધી દિશાઓમાં તે દેવીને હજારોની સંખ્યામાં તેઓ શોધતા
હતા. મેં સંપાતિના કહેવાથી સો યોજન સુધી ફેલાયેલા ...

तस्या हेतोविशालाक्ष्याः समुद्रं वेगवान् प्लुतः ।
विररामैवमुक्त्वा स वाचं वानरपुङ्गवः ॥११॥

ते વિશાળ આંખોવાળી (સીતા)ને કારણે ઝડપી એવા મેં સમુદ્રને
પાર કર્યો (ઓળંગ્યો). આમ વાણી બોલીને તે વાનરશ્રેષ્ઠ (હનુમાન)
અટક્યા.

स्वाध्याय

प्रश्न 1. विकल्पेभ्यः समुचितम् उत्तरं चिनुत :

(1) रामवृत्तान्तं कः वर्णयति ?

(क) दशरथः (ख) सुग्रीवः

(ग) हनुमान् (घ) सीता

(2) ताराधिपः कः ?

(क) सूर्यः

(ख) रामः

(ग) शुक्रः

(घ) चन्द्रः

(3) कामरूपिणः के आसन् ?

(क) राक्षसाः

(ख) देवाः

(ग) वानराः

(घ) अरण्यवासिनः

(4) 'कुञ्जरः' शब्दस्य पर्यायः कः ?

(क) गजः

(ख) कूजनम्

(ग) कङ्करः

(घ) काकः

(5) आयतम् शब्दस्य कः अर्थः ?

(क) दीर्घम्

(ख) न्यूनम्

(ग) विस्तृतम्

(घ) सीमितम्

(6) जानकी केन अपहृता ?

(क) खरेण

(ख) रावणेन

(ग) दूषणेन

(घ) विभीषणेन

प्रश्न 2. अनुनासिकं परसवर्णत्वेन परिवर्त्य लिखत-

वर्ण		क-वर्गः	पुङ्गवः
(1) कुंजरः	-	च-वर्गः	कुञ्जरः
(2) अभिसंधः	-	त-वर्गः	अभिसन्धः
(3) वंचयित्वा	-	च-वर्गः	वञ्चयित्वा
(4) पुरंजयः	-	च-वर्गः	पुरञ्जयः
(5) पुंगवः	-	क-वर्गः	पुङ्गवः

प्रश्न 3. अधोलिखितानां कृदन्तानां प्रकारं लिखत-

- (1) श्रुत्वा - सम्बन्धक भूतकृदन्तम् (त्वान्तम् अव्ययम्)
- (2) उक्त्वा - सम्बन्धक भूतकृदन्तम् (त्वान्तम् अव्ययम्)
- (3) हत्वा - सम्बन्धक भूतकृदन्तम् (त्वान्तम् अव्ययम्)

प्रश्न 4. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्नवाक्यं रचयत-

(केन, कस्मै, कस्यः, कः, कुत्र)

(1) दशरथः पुण्यशीलः आसीत् ।

➤ कः पुण्यशीलः आसीत्?

(2) रामेण महारण्ये राक्षसाः निहताः।

➤ केन महारण्ये राक्षसाः निहताः?

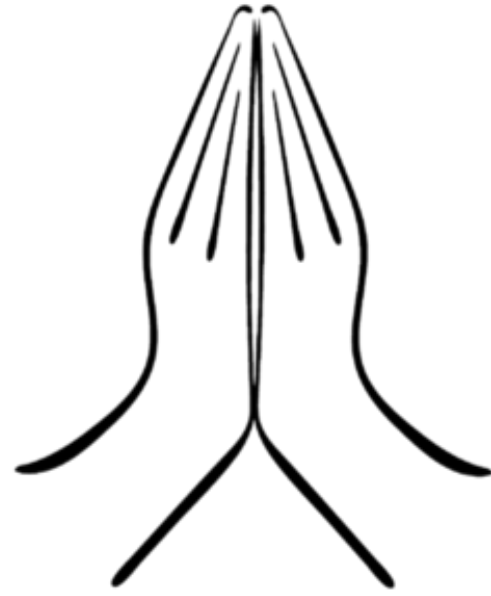
(3) सः वीरः वनं प्रव्रजितः ।

➤ सः वीरः कुत्र प्रव्रजितः?

प्रश्न 5. उदाहरणानुरूपं शब्दरूपाणां परिचयं कारयत -

शब्दरूपम्	मूलशब्दः	अन्तः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
उदा., धर्मस्य	धर्म	अ-कारान्तः	पुंलिङ्गम्	षष्ठी	एकवचनम्
(1) मृगयाम्	मृगया	आ-कारान्तः	स्त्रीलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्
(2) बहवः	बहु	उ-कारान्तः	पुंलिङ्गम्	प्रथमा	बहुवचनम्
(3) मायया	माया	आ-कारान्तः	स्त्रीलिङ्गम्	तृतीया	एकवचनम्
(4) विशालाक्ष्याः	विशालाक्षी	ई-कारान्तः	स्त्रीलिङ्गम्	पञ्चमी	एकवचनम्
(5) वृद्धस्य	वृद्ध	अ-कारान्तः	पुंलिङ्गम्	षष्ठी	एकवचनम्

Thanks

For watching